

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Milana Podhrázkého a soudců Petra Mikeše a Jitky Zavřelové v právní věci žalobkyně: **L. G. V.**, zastoupená Mgr. Faridem Alizeyem, advokátem se sídlem Stodolní 834/7, Ostrava, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 27. 3. 2023, čj. OAM-1082/ZA-ZA11-P09-2022, o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 5. 2024, čj. 62 Az 18/2023-61,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žalovaný **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalobkyni **se** náhrada nákladů řízení **nepřiznává**.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Nejvyšší správní soud se v dané věci zabývá tím, zda je kasační stížnost přijatelná. Spor se týká konkrétně toho, zda žalovaný v řízení o žádosti o udělení mezinárodní ochrany zjistil dostatečně skutkový stav a shromáždil všechny dostupné důkazy k řádnému posouzení věrohodnosti tvrzení žalobkyně o politických aktivitách jejího otce.

I. Vymezení věci

[2] Žalobkyně je státní příslušnicí Kubánské republiky. Dne 12. 12. 2022 požádala o udělení mezinárodní ochrany s tím, že měla v zemi původu problémy v práci i běžném životě jak z důvodu politických aktivit jejího otce, tak i kvůli nesouhlasu s politickým režimem. Konkrétně v rámci pohovoru uvedla, že její otec založil protirežimní organizaci a v souvislosti s jeho činností byla několikrát předvolána na policii. Potíže začala pociťovat v roce 2016, když byla pracovně ve Venezuele. Její otec tehdy dostal politický azyl v ČR. V důsledku toho ji stáhli zpět na Kubu, protože kvůli politické ideologii již dále nesplňovala podmínky práce ve Venezuele. Po návratu byla pravidelně předvolávána na policii, kde se jí ptali na jejího otce a jaký má názor na jeho činnost. Na Kubě je povinnost být součástí strany, což odmítla a byla za to sankcionována. Ve své domovině nemůže svobodně vyjádřit své názory, má strach, že by byla uvězněna. Při pohovoru též sdělila, že její otec byl jedním ze zakladatelů opoziční organizace „K. N.“, která na svých internetových stránkách uveřejňuje různé zprávy o Kubě a tamní realitě.

[3] Žalovaný rozhodnutím označeným v záhlaví neudělil žalobkyni mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. Označil tvrzení žalobkyně za zcela lživá, neboť jejímu otci nebyl v ČR nikdy udělen politický azyl. O mezinárodní ochranu požádal z důvodu tehdejší situace na Kubě (kvůli ekonomické a politické situaci bylo pro něj obtížné zajistit si obživu) a také kvůli snaze zůstat v ČR s rodinou, tedy nikoli kvůli jakémukoli pronásledování ze strany kubánských orgánů. Otci žalobkyně tedy udělil žalovaný v roce 2016 doplňkovou ochranu z důvodu hrozící vážné újmy s ohledem na tehdejší kubánské migrační předpisy, kterou dvakrát prodloužil s ohledem na jeho zdravotní stav a rodinné vazby. Otec žalobkyně v rámci řízení o jeho žádosti ani v následných řízeních nikdy nehovořil o politických aktivitách, které by vykonával na Kubě či v ČR. Žalovaný si kromě rozhodnutí týkajících se doplňkové ochrany otce žalobkyně obstaral a do správního spisu založil informaci o bezpečnosti a politické situaci na Kubě, dále zprávu o dodržování lidských práv na Kubě a informaci o situaci neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu po návratu do vlasti. V odůvodnění rozhodnutí rovněž uvedl, že se pokusil vyhledat „alespoň na internetu“ informace o zmíněné opoziční organizaci „K. N.“. Žádnou takovou informaci však nenašel. Podle žalovaného tak výpověď žalobkyně není pravdivá a má vést pouze k dosažení pozitivního rozhodnutí ve věci.

II. Rozhodnutí krajského soudu

[4] Žalobkyně napadla rozhodnutí žalovaného žalobou u Krajského soudu v Ostravě. Namítala, že žalovaný nezjistil dostatečně skutkový stav věci a nepřihlédl ke všemu, co vyšlo v řízení najevo. Není povinností žadatelky o mezinárodní ochranu, aby své pronásledování prokazovala jinými důkazními prostředky než vlastní výpovědí. Zdůraznila, že zemi původu opustila proto, že bezprostředně před jejím opuštěním byla opakovaně sankcionována za své politické názory, omezována ve své důstojnosti a znevažována v pracovní činnosti; bylo jí též zabráněno ve výkonu pracovní činnosti. Poukazovala na pronásledování jejího otce a jeho odchod do ČR, kde mu byla udělena doplňková ochrana. Z napadeného rozhodnutí není zřejmé, jak uvedené skutečnosti žalovaný posoudil, což ho činí nepřezkoumatelným. Žalovaný nedostatečně posoudil tvrzené azylové důvody žalobkyně.

[5] Krajský soud k projednání věci konal ústní jednání, v rámci nichž žalobkyně mimo jiné uplatnila návrh svědecké výpovědi svého otce. Zároveň k důkazu provedl listinu obsahující stanovky spolku K. n. m., z. s. Ze stanov zjistil, že účelem spolku je mediální činnost a podpora demokracie a jejích hodnot. S ohledem na přímý účinek čl. 46 odst. 3 směrnice 2013/32/EU, o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (procedurální směrnice) krajský soud shledal, že je povinen vycházet ze skutkového a právního stavu ke dni vydání svého rozsudku. Ze spolkového rejstříku krajský soud dále zjistil, že uvedený spolek byl zapsán dne 20. 4. 2022. Připomněl, že žalobkyně v rámci pohovoru výslovně uvedla, že její otec založil organizaci K. N. v ČR, ale že neví přesně, kdy to bylo a jaké tam má její otec postavení. Krajský soud v této souvislosti též zdůraznil, že žalobkyně tvrdila, že ji žalovaný nepoučil o tom, že má prokázat její tvrzení nebo zajistit listiny. S ohledem na to přistoupil též ke svědeckému výslechu otce žalobkyně, z jehož výpovědi mimo jiné vyplynulo, že spolek K. N. M. založil spolu se dvěma Kubánci, se kterými se setkal v Zastávce u Brna. Rozhodli se založit organizaci, která by vystupovala proti nesprávnostem na Kubě, kde nikdo neví, co je demokracie. Z důvodu činnosti uvedeného spolku neměl problémy v ČR, ale na Kubě ano. Kdyby se tam

pokračování

vrátil, něco by mu provedli. Nyní je celá jeho rodina na Kubě považována za disidenty, přičemž disident se na Kubě rovná nepřítel.

[6] Krajský soud shora označeným rozsudkem shledal žalobu důvodnou, napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. Na základě shora uvedených skutkových zjištění dospěl k tomu, že závěry žalovaného ohledně nepravdivosti žalobkyniných tvrzení týkajících se politické činnosti jejího otce jsou nesprávné a založené na nedostatečně zjištěném skutkovém stavu. Žalovaný neshromáždil všechny dostupné důkazy k řádnému posouzení věrohodnosti tvrzení žalobkyně. Omezil se na pouhý „pokus“ vyhledat na internetu informace o spolku, aniž by ověřil jeho existenci ve spolkovém rejstříku, který je veřejný. Krajský soud proto v dalším řízení zavázal žalovaného k doplnění skutkových zjištění ve vztahu k činnosti spolku K. N. M., z. s., činnosti otce žalobkyně v něm a důsledky této činnosti pro žalobkyni. Žalovaný má zkoumat, zda mohou být tyto skutečnosti azylově relevantní.

III. Obsah kasační stížnosti

[7] Žalovaný (stěžovatel) napadl rozsudek krajského soudu kasační stížností. Vytýká mu nepřezkoumatelnost a nesprávné právní posouzení věci. Předně namítá, že na základě výpovědi žalobkyně náležitě zjistil skutkový stav, provedl řádná šetření a opatřil si dostatečné podklady pro vydání rozhodnutí. Byl to krajský soud, který nedostatečně prošetřil tvrzení žalobkyně a bez logického uvážení je dal do souvislosti s vyjádřením jejího otce. Žalobkyně při pohovoru nesprávně uvedla název spolku jinak než její otec. Místo „K. N. M.“ uvedla, že se jedná o „K. N.“ (resp. „C. N.“). Stěžovatel provedl řádná šetření ohledně sdělení žalobkyně a dostatečně ověřil na internetu, že se jedná o webové stránky obsahující běžné informace o Kubě (počasí, kulturní aktivity). Tento závěr nelze zpochybnit jedinou větou, na které krajský soud založil celý svůj úsudek, konkrétně že žalobkyně při pohovoru řekla, že spolek založil její otec v ČR. To nelze klást stěžovateli k tíži, protože při posuzování azylového příběhu je zásadní výpověď žadatele. Žalobkyně mohla důkazy o spolku a činnosti jejího otce předložit již dříve žalovanému, minimálně při seznámení se s podklady. Účelově to udělala až v rámci soudního řízení, a tudíž zapříčinila, že stěžovatel o této skutečnosti neměl žádné informace. Navíc ani sám krajský soud neuvádí označení spolku jednotně.

[8] Stěžovatel dále tvrdí, že krajský soud nerespektoval ustálenou judikaturu k otázce prolomení pravidla, podle něhož soud vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu. Podle stěžovatele nestačí samotná okolnost, že byly předloženy nové důkazy svědčící o hrozbě vážné újmy žalobkyně v zemi původu, které by mohly potenciálně vést k udělení mezinárodní ochrany. Krajský soud měl zkoumat, jestli to, že tyto nové skutečnosti nebyly předmětem azylového řízení, nebylo z důvodu vlastního zavinění žalobkyně (rozsudek NSS ze dne 11. 7. 2019, čj. 9 Azs 157/2019-24). Žalobkyně nemá žádné ospravedlnitelné důvody, proč dané skutečnosti řádně před žalovaným nepředestřela. Krajský soud tedy pochybil, když se touto okolností nezabýval a nesprávně stěžovateli vytýká, že neověřoval činnost otce žalobkyně v spolkovém rejstříku, neshromáždil potřebné důkazy a neprovedl dostatečná skutková zjištění.

[9] Žalobkyně se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

IV. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[10] Nejvyšší správní soud se předně zabýval přijatelností kasační stížnosti ve smyslu § 104a s. ř. s., tedy otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Jedná se totiž o věc, v níž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce.

[11] Podstatný přesah vlastních zájmů stěžovatele Nejvyšší správní soud vymezil již v usnesení ze dne 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS (k uplatnitelnosti tam vyslovených závěrů na současnou právní úpravu srov. např. rozsudek NSS ze dne 10. 6. 2021, čj. 1 As 124/2021-28). Podstatný přesah bude dán pouze v případech, kdy se kasační stížnost (1) týká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny v judikatuře Nejvyššího správního soudu anebo (2) právních otázek řešených dosavadní judikaturou rozdílně. Bude dán (3) rovněž v případě potřeby učinit odklon od ustálené judikatury a konečně bude kasační stížnost přijatelná (4) tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele (k aplikaci těchto východisek na kasační stížnost podanou žalovaným správním orgánem viz např. usnesení NSS ze dne 29. 11. 2023, čj. 1 Azs 203/2023-48, bod 9).

[12] Žádný z těchto důvodů Nejvyšší správní soud v nynější věci neshledal, a kasační stížnost je tedy nepřijatelná.

[13] Stěžovatel má oproti závěrům krajského soudu za to, že v žalobou napadeném rozhodnutí uvedl správné důvody založené na dostatečně zjištěném skutkovém stavu. Napadenému rozsudku v tomto směru vytýká nedostatky odůvodnění i nerespektování ustálené judikatury a zdůrazňuje, že vycházel z výpovědi žalobkyně, která ji (včetně důkazních návrhů) účelově doplnila až v řízení před soudem.

[14] Nejvyšší správní soud k argumentaci uplatněné stěžovatelem nejprve připomíná, že soudy vychází při přezkumu správního rozhodnutí ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době vydání správního rozhodnutí (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). Z tohoto pravidla nicméně dle soudní praxe existují výjimky, a to zejména tehdy, kdy je prolomeno jinou právní normou, jež požívá aplikační přednosti (srov. rozsudek NSS ze dne 22. 4. 2011, čj. 5 Azs 3/2011-131; jakož i nálezy Ústavního soudu ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. I. ÚS 605/03, či ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. I. ÚS 712/05). Jedná se tak o výjimky vyžadované ústavním pořádkem, mezinárodním právem či právem EU. Tato možnost plyne předně z mezinárodních závazků ČR, typicky v případech hrozícího porušení zásady non-refoulement či ve výjimečných případech také čl. 8 Úmluvy (např. rozsudky NSS ze dne 24. 8. 2010, čj. 5 Azs 15/2010-76, a ze dne 22. 4. 2011, čj. 5 Azs 3/2011-131, či ze dne 24. 10. 2021, čj. 10 Azs 414/2020-41; srov. také nálezy Ústavního soudu ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. I. ÚS 605/03, či ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. I. ÚS 712/05).

[15] K prolomení § 75 odst. 1 s. ř. s. dochází i za pomoci přímé aplikace čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice, podle něhož musí členské státy zajistit, aby účinný opravný prostředek ve věcech mezinárodní ochrany obsahoval úplné a *ex nunc* posouzení jak skutkové, tak právní stránky, a to alespoň v řízeních o opravném prostředku u soudu prvního stupně. Tento požadavek práva EU je tedy přímo použitelný v řízeních před krajskými soudy, které ve věcech mezinárodní ochrany rozhodují jako soudy v prvním

pokračování

stupni. Krajské soudy tak mohou ve věcech mezinárodní ochrany samy přihlížet i k novým skutečnostem nastalým až po právní moci správního rozhodnutí. Nejvyšší správní soud vykládá uvedený článek směrnice tak, že krajský soud je povinen zohledňovat pouze ty skutečnosti, které žadatel nemohl bez vlastního zavinění uvést již ve správním řízení (rozsudek NSS ze dne 26. 11. 2015, čj. 10 Azs 194/2015-32). Tento závěr dále rozvedl Ústavní soud v nálezu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 425/16, a to tak, že je nezbytné se od pravidla dle § 75 odst. 1 s. ř. s. odklonit rovněž tehdy, pokud žadatel o udělení mezinárodní ochrany nesdělí všechny relevantní skutečnosti pro udělení mezinárodní ochrany ve správním řízení z ospravedlnitelných důvodů, ačkoliv již v té době objektivně existovaly a musely mu být známy. Mezi takové ospravedlnitelné důvody Ústavní soud zařadil mimo jiné to, že „dotazování při osobním pohovoru se této skutečnosti netýkalo a konkrétní informaci nezjistilo; osobní pohovor nebyl proveden; žadatel nemusel pochopit relevanci některých skutečností pro žádost o mezinárodní ochranu; trauma, stud nebo jiné zábrany mohly zabránit úplnému ústnímu svědectví při osobním pohovoru (zejména v případě těch, kteří přežili mučení, sexuální násilí či pronásledování z důvodu sexuality); pohlaví tazatele nebo tlumočnicka mohlo být pro žadatele zábranou“.

[16] Tyto závěry výslovně zdůraznil i Nejvyšší správní soud v rozsudku čj. 9 Azs 157/2019-24, na který nyní odkazuje stěžovatel v kasační stížnosti. Podle tohoto rozsudku sama okolnost, že byly předloženy nové důkazy svědčící o hrozbě vážné újmy žalobce v zemi původu, které by mohly potenciálně vést k udělení mezinárodní ochrany, k prolomení uvedené zásady nestačí. Je třeba, aby krajský soud před takovýmto postupem a zrušením jinak zákonného rozhodnutí posoudil také to, zda nové skutečnosti nebyly bez vlastního zavinění cizince předmětem zkoumání důvodů pro udělení mezinárodní ochrany v předchozím pravomocně ukončeném řízení, a tedy, zda tyto nové důkazy nemohl žalobce předložit již dříve, případně, zda nenastaly ospravedlnitelné důvody předvídané Ústavním soudem a odůvodňující pozdní předložení nových důkazů (bod 24 odkazovaného rozsudku; viz též rozsudek NSS ze dne 13. 7. 2016, čj. 2 Azs 127/2016-31).

[17] K otázce nastolené v dané věci stěžovatelem, odvíjející se od toho, že krajský soud přihlížel k tvrzením (a důkazům) uplatněným žalobkyní až v řízení o žalobě, tedy již existuje ustálená judikatura, stěžovatel neupozorňuje na to, že by v ní byly rozpory, přičemž Nejvyšší správní soud ani neshledal důvod se od ní v nynější věci odchýlovat. Jde-li o vysvětlení aplikace čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice, resp. vysvětlení toho, proč žalobkyně nepředložila (neupřesnila) zmiňované důkazy již v řízení před žalovaným, krajský soud v odůvodnění napadeného rozsudku mimo jiné výslovně poukázal na námitku žalobkyně, podle níž ji žalovaný nijak nepoučil o tom, že by měla svá tvrzení (o politické činnosti jejího otce) prokázat či k tomu zajistit listiny (viz bod 22 odůvodnění napadeného rozsudku). Takové (byť stručné) odůvodnění nepochybně může spadat pod ospravedlnitelné důvody, jak byly vymezeny shora citovanou judikaturou (viz bod [15] shora). V tomto směru tedy důvod přijatelnosti kasační stížnosti nelze spatřovat ani v tom, že by krajský soud nerespektoval ustálenou judikaturu správních soudů.

[18] Nejvyšší správní soud pak nedospěl ani k závěru, že by se krajský soud dopustil jiného zásadního pochybení, které by zakládalo přijatelnost kasační stížnosti. Argumentace stěžovatele týkající se existence ospravedlnitelných důvodů pro předeštění některých skutečností až v řízení před soudem míří též do nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku. Ta může být podle existující judikatury dána například tehdy, opřel-li soud rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, případně zjištěné v rozporu se zákonem (např.

rozsudek NSS ze dne 4. 12. 2003, čj. 2 Ads 58/2003-75, č. 133/2004 Sb. NSS). Takovou vadu však Nejvyšší správní soud v dané věci v souladu s výše již uvedeným neshledal. Z napadeného rozsudku je patrné, jaký skutkový stav vzal krajský soud za rozhodný, jak k němu dospěl a jaké důvody jej vedly k přijatému závěru na tato skutková zjištění navazujícím. Ani v tomto ohledu tedy nelze v odůvodnění napadeného rozsudku spatřovat tak intenzivní pochybení krajského soudu (či nerespektování ustálené judikatury), které by mohlo vést k závěru o přijatelnosti kasační stížnosti.

[19] Ve vztahu k dalším tvrzeným pochybením krajského soudu (nejednotné označování spolku otce žalobkyně v napadeném rozsudku či připomínka obecného poučení poskytnutého žalobkyni v průběhu řízení o žádosti) pak lze pro úplnost dodat, že přijatelnosti kasační stížnosti podle existující judikatury nemohou svědčit ani případná pochybení krajského soudu týkající se pouze dílčích otázek (např. usnesení NSS ze dne 11. 8. 2023, čj. 8 As 120/2022-28).

V. Závěr a náklady řízení

[20] Nejvyšší správní soud na základě výše uvedeného došel k závěru, že kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, a proto ji podle § 104a s. ř. s. odmítl

[21] O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto podle § 120 ve spojení s § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. (usnesení NSS ze dne 16. 6. 2021, čj. 9 As 83/2021-28, č. 4219/2021 Sb. NSS, bod 18). Stěžovatel v řízení úspěch neměl, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Žalobkyni žádné náklady v řízení o kasační stížnosti nevznikly, proto jí soud náhradu nákladů nepřiznal.

Poučení: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 20. listopadu 2024

Milan Podhrázký
předseda senátu